

สายด่วน...

086-0022302

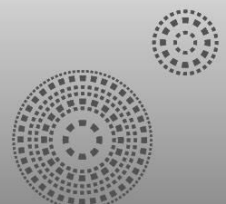
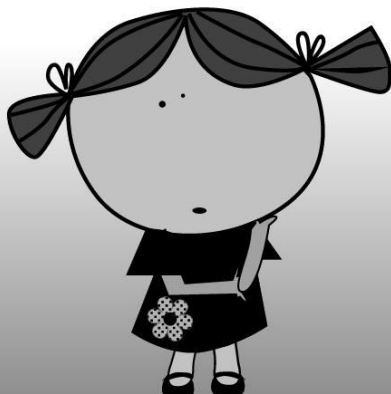
ให้คำปรึกษาทางจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้าย

คุณพ่อมีชีวิตอีกไม่กี่เดือน
จะทำอะไรให้ท่านได้บ้าง

เพื่อนเป็นมะเร็งระยะสุดท้าย
จะพูดอะไรกับเพื่อนดี

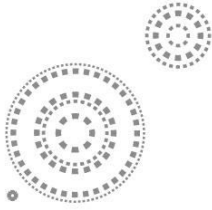
สายด่วนให้คำปรึกษาทางจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้าย

จัดทำโดย

เครือข่ายพุทธิกา

ปรับปรุงครั้งที่ ๑ เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๖

โครงการเผชิญความตายอย่างสงบ
เครือข่ายพุทธิกาเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม

45/4 ซ.อรุณอมรินทร์ 39 (เหล้าลาด) ถ.อรุณอมรินทร์ แขวงอรุณอมรินทร์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

เว็บไซต์: www.budnet.org

facebook : สายด่วนให้คำปรึกษาทางจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้าย
086-0022302

“การดูแลจิตใจ คือสิ่งที่คนไข้ (ทุกคน) ต้องการ”

เวลาไปเยี่ยมผู้ป่วยระยะสุดท้าย
ควรพูดหรือทำตัวอย่างไร?

1

หลักเตรียมการจากไปอย่างสงบ

4

จะช่วยผู้ป่วยได้ระยะสุดท้าย
ให้จากไปอย่างสงบได้อย่างไร?

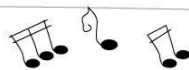
7

“สายด่วนให้คำปรึกษาทางจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้าย”
เผชิญความตายอย่างสงบ

9

“สื่อเสียงและสิ่งพิมพ์ออนไลน์”

13

ว่าด้วยการเตรียมตัวเผชิญความตายอย่างสงบ

และการดูแลจิตใจผู้ป่วย-ญาติ

เวลาไปเยี่ยมผู้ป่วยระยะสุดท้าย ควรพูดหรือทำตัวอย่างไรดี?

ผู้ป่วยระยะสุดท้ายไม่เพียงถูกความเจ็บปวดทางกายรุมเร้าเท่านั้น หากยังถูกรบกวนด้วยความกลัว เช่น ความกลัวตาย กลัวที่จะถูกทอดทิ้ง กลัวที่จะตายอย่างโดดเดี่ยวอ้างว้าง กลัวสิ่งที่รออยู่ข้างหน้าหลังจากสิ้นลม ตลอดจนกลัวความเจ็บปวดที่จะเกิดขึ้น ความกลัวดังกล่าวอาจสร้างความทุกข์ให้แก่เขายิ่งกว่าความเจ็บปวดทางกายด้วยซ้ำ

ความรักและกำลังใจจากลูกหลานญาติมิตร

เป็นสิ่งสำคัญ เพราะสามารถลดทอนความกลัว และช่วยให้เขาเกิดความมั่นคงในจิตใจได้

พึงระลึกว่าผู้ป่วยระยะสุดท้ายนั้นมีสภาพจิตที่เปราะบางอ่อนแออย่างมาก เขาต้องการใครสักคนที่สามารถพึ่งพาได้ และพร้อมจะอยู่กับเขาในยามวิกฤต หากมีใครสักคนที่พร้อมจะให้ความรักแก่เขาได้อย่างเต็มเปี่ยมหรืออย่างไม่มีเงื่อนไข เขาก็จะมีกำลังใจเผชิญกับความทุกข์นานาประการที่โหมกระหน่ำเข้ามา

ความทุกข์ทางกายและสภาพจิตที่เปราะบางมักทำให้ผู้ป่วยแสดงความหงุดหงิด กราดเกรี้ยว ออกมาได้ง่าย

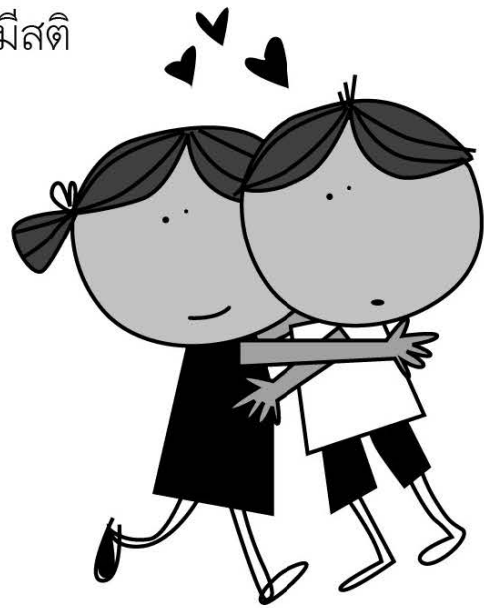

อดทน ให้อภัย อ่อนโยน และเห็นอกเห็นใจ

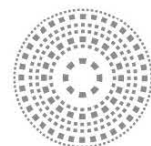
เราสามารถช่วยเขาได้ด้วยการอดทนอดกลั้น ไม่แสดงความขุ่นเคือง
 จุนเจียวตอบโต้กลับไป พยายามให้อภัยและเห็นอกเห็นใจเขา ความสงบและความ
 อ่อนโยนของเราจะช่วยให้ผู้ป่วยสงบนิ่งลงได้เร็วขึ้น การเตือนสติเขาอาจเป็นสิ่ง
 จำเป็นในบางครั้ง แต่พึงทำด้วยความนุ่มนวลอย่างมีเมตตาจิต
 จะทำเช่นนั้นได้ สิ่งที่ยุติมิตรขาดไม่ได้ คือมีสติ
 อยู่เสมอ สติจะช่วยให้ไม่ลืมตัว และระคอง
 ใจให้มีเมตตา ความรัก และความอดกลั้น
 อย่างเต็มเปี่ยม

แม้ไม่รู้ว่าจะพูดให้กำลังใจแก่
 เขาอย่างไรดี เพียงแค่การ **ใช้มือสัมผัส**
ผู้ป่วยด้วยความอ่อนโยน ก็ช่วยให้เขารับรู้
 ถึงความรักจากเราได้

เราอาจจับมือจับแขนเขา บีบเบาๆ กอดเขาไว้ หรือใช้มือทั้งสองสัมผัส
 บริเวณหน้าผากและหน้าท้อง พร้อมกับแผ่ความปรารถนาดีให้แก่เขา

สำหรับผู้ที่เคยทำสมาธิภาวนา ขณะที่สัมผัสตัวเขา ให้น้อมจิตอยู่ในความ
 สงบ และเป็นสมาธิ จะมีพลังจนผู้ป่วยสามารถสัมผัสได้

การน้อมใจนึก หรืออัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ป่วย (หรือเรา) เคารพนับถือ

สิ่งที่เคารพ เช่น พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ หรือเจ้าแม่กวนอิม ฯลฯ ให้มีความรู้สึกวาท่านเหล่านั้นปรากฏเป็นภาพนิมิตอยู่เหนือศีรษะของผู้ป่วย จากนั้นจินตนาการวาท่านเหล่านั้นได้เปล่งรังสีแห่งความกรุณาและการเยียวยา เป็นลำแสงอันนุ่มนวลอาบรดทั่วร่างของผู้ป่วย จณร่างของผู้ป่วยผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับลำแสงนั้น ขณะที่น้อมใจนึกภาพดังกล่าว เราอาจสัมผัสมือของผู้ป่วยไปด้วย หรือนั่งสงบอยู่ข้างๆ เติญผู้ป่วยก็ได้

ตัดทอนจาก การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายด้วยวิธีแบบพุทธ

หลักเตรียมการจากไปอย่างสงบ

สะสางสิ่งค้างคาใจ

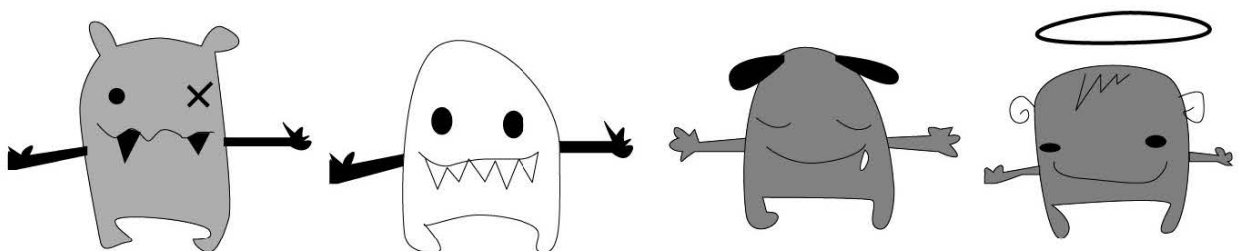

ไม่ว่าจะเป็นสิ่งรบกวน ความห่วงกังวล ออกจากจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้ายให้มากที่สุด

ดีเจคลื่นเพลงวิทยุรุ่นชื่อดังคนหนึ่ง แม้ว่าร่างจะเหมือนกับตายแล้ว ต้องใช้อุปกรณ์ช่วยชีวิต เพราะอวัยวะสำคัญเสียหมดแล้ว แต่คนที่ยังอยู่คือแฟนสาวที่กำลังจะแต่งงานกัน ฝ่ายคอยดูแลและร้องให้อยู่ข้างเตียง พยายามบอกให้เขาสู้ อย่าเพิ่งไปนะ เขาจึงต้องทน แต่ไม่ว่าจะยื้ออย่างไร ร่างกายกลับมีแต่จะแยลงเรื่อยๆ จนกระทั่งแฟนสาวรู้ว่าหมดหวังแล้ว จึงบอกกับคนไข้ว่าถ้าไม่ไหวแล้วก็ขอให้ไปเถอะ เขาจึงจากไปด้วยดี เหมือนสามารถปล่อยวางได้ หมดห่วงแล้ว

อีกรายหนึ่ง เมื่อพ่อแม่มาบอกผู้ป่วยที่โรงพยาบาลว่า ได้ถวายสังฆทานให้เขาแล้ว ผู้ป่วยจึงจากไปได้

ต้องดูทั้งผู้ป่วย และญาติ ว่ามีอะไรที่ยังไม่ได้สะสางอีกบ้าง ในหลายกรณี โรงพยาบาลอาจช่วยเชื่อมโยงผู้ป่วยและญาติให้เกิดความเข้าใจกัน รับฟังกัน และจัดการสิ่งที่ค้างคาใจได้

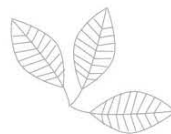
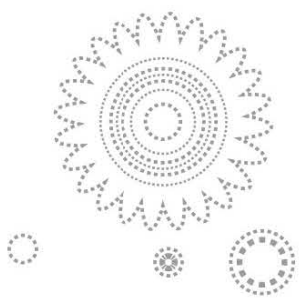

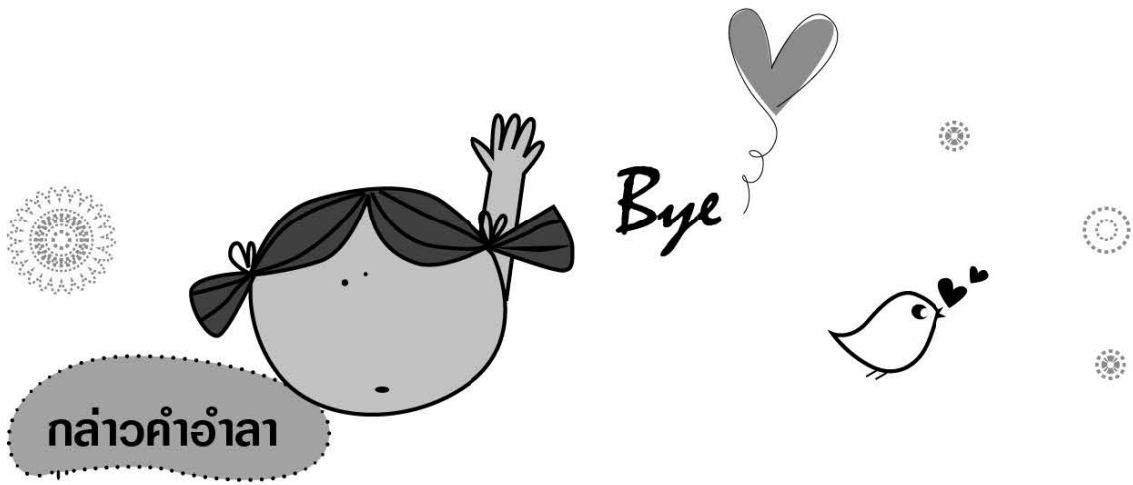
มีสิ่งน้อมนำจิต

หาพระพุทธรูป หรือสิ่งที่ผู้ป่วยเคารพนับถือ ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจ มาให้เขาได้เห็น ทำให้ผู้ป่วยมีที่ระลึกแม่ในยามหลับตา หรือน้อมนำให้ใจผู้ป่วยสงบ เช่น การสวดมนต์ ทำสมาธิร่วมกัน ไม่ใช่แค่เปิดเทปธรรมะให้ฟัง

ผู้ป่วยรายหนึ่งสามารถประคองสติก่อนจากไปได้ตลอด โดยมีพี่น้องที่อยู่ข้างเตียงช่วยนำทางให้ ด้วยการสวดมนต์ในสองสัปดาห์สุดท้าย พูดให้นึกถึงพระรัตนตรัย จนสองวันสุดท้ายจึงให้ผู้ป่วยขอโหสิ ขอขมา และปลดเปลื้องสิ่งค้างคาใจ

สิ่งสำคัญคือ ญาติควรย้ำว่า ผู้ป่วยไม่ได้เป็นภาระ แต่เป็นประโยชน์ที่ทำให้ญาติๆ ได้เรียนรู้ ได้ทำความดี และญาติเต็มใจมา เพื่อให้ผู้ป่วยสบายใจ

กล่าวคำอำลา

มีความสำคัญต่อคนไข้มาก เพราะเป็นโอกาสครั้งสุดท้ายแล้ว การกล่าวคำอำลา สิ่งเสีย จะช่วยให้ผู้ป่วยจากไปอย่างไม่ติดค้าง โดยคำพูดของผู้ดูแลเพื่อน้อมนำให้ผู้ป่วยตายอย่างสงบ คือ

- (1) แสดงความซาบซึ้งในความดีของผู้ป่วย เช่น ที่ช่วยสร้างครอบครัว ดูแลลูกหลาน ฯลฯ ให้เขาภูมิใจในตัวเอง
- (2) ขอขมาต่อเขา รวมทั้งให้อโหสิด้วย
- (3) พูดถึงธรรมที่เตือนให้ปล่อยวางความยึดมั่นตัวตน เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยไม่ต้องห่วงอะไรที่ทำให้มีตัวตน

จากการถาม-ตอบ
ระหว่างผู้เข้าร่วมและพระไพศาล วิสาโล
ในการอบรมเผชิญความตายอย่างสงบ
ตีพิมพ์ใน อาทิตยอัสดง ฉบับที่ ๒

Bye

จะช่วยผู้ป่วยได้กระยะสุดท้าย
ให้เผชิญความตายอย่างสงบได้อย่างไร?

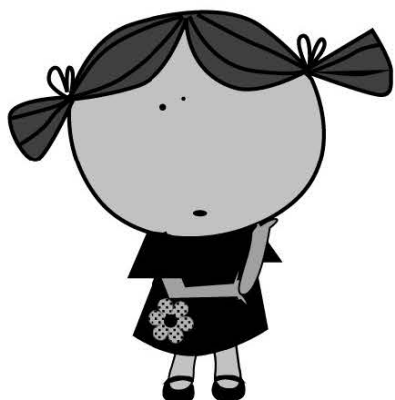
ชวนทำบุญหรือระลึกนึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาของเขา

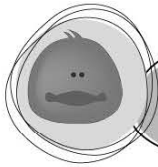
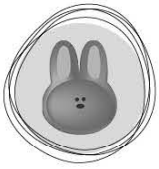
ถ้าเป็นชาวพุทธ ก็ระลึกนึกถึงพระพุทธเจ้า ตลอดจนครูบาอาจารย์ที่เขา ศรัทธา อาจชวนเขาเข้าวัด กราบพระ หรือสวดมนต์ร่วมกับเขา นอกจากจะช่วย ให้เขาสงบใจแล้ว ยังช่วยให้เขามีความอบอุ่นใจ หรือมีที่พึ่งทางจิตใจ ซึ่งจะมีความ สำคัญมากเวลาที่ป่วยหนักหรือใกล้ตาย

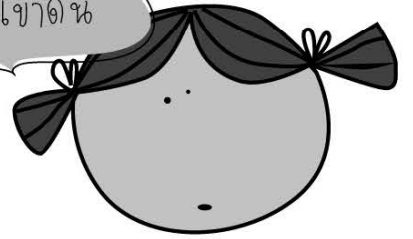
หาโอกาสแนะนำให้เขาตระหนักถึงความไม่เที่ยงของชีวิต

ว่าเกิดกับตายเป็นของคู่กัน ไม่มีอะไรเที่ยงแท้ อาจเริ่มต้นจากการชี้ให้เห็น วัฏจักรของธรรมชาติ ต้นไม้ ลี้ตว์ แล้วโยงมาถึงคน และคน ไกล่ชิด เช่น พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย แล้วโยงมาถึงตัวเขาเอง หากเขาเห็นว่ามันเป็นธรรมดาของทุกชีวิต ก็จะทำใจได้ มากขึ้นเมื่อความตายมาถึง

อยากไปเขาดีห

ช่วยสนองความฝันของเขา

หากเขามีความฝันว่าอยากจะทำอะไร ไปเที่ยวไหน อยากได้อะไร ถ้าไม่ใช่เรื่องใหญ่โต หรือเป็นเพียงความอยากชั่วคราวช่วยตามกระแส ก็ควรทำให้เขา ยิ่งถ้าเป็นความฝันที่มาจากความปรารถนาส่วนลึกที่มีคุณค่าต่อชีวิตของเขา การช่วยให้ฝันนั้นเป็นจริง ก็จะทำให้เขาพร้อมจากโลกนี้ไปได้มากขึ้น

อยู่กับเขาหรือเป็นเพื่อนเขาในวาระสุดท้าย

การเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและอยู่เคียงข้างในยามที่เขา กำลังจะจากไป จะช่วยให้เขาตื่นตระหนกน้อยลง

สำหรับเด็กเล็ก ความรักของพ่อแม่หรือคนใกล้ชิดจะมีความสำคัญต่อจิตใจเขามาก อาจจะสำคัญยิ่งกว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเขายังไม่ถึงกับมีศรัทธาแน่นแฟ้น เหมือนกับผู้ใหญ่ ควรทำให้เขามั่นใจว่า พ่อแม่รักเขาอย่างยิ่ง และพร้อมจะอยู่เคียงคู่เขาจนวาระสุดท้าย หากพ่อแม่และคนใกล้ชิดมีสติมั่นคง ไม่ตื่นตระหนก จะช่วยให้เขาจากไปอย่างสงบได้มากขึ้น

จาก “บุจฉา-วิไลชนา”

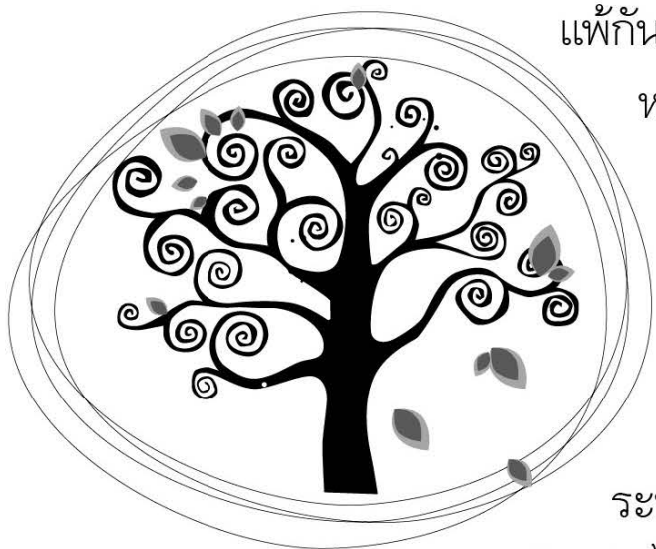
ในเฟซบุ๊ก Phra Paisal Visalo

สายด่วนให้คำปรึกษาทางจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้าย เผชิญความตายอย่างสงบ

ในยามเจ็บไข้ได้ป่วยโดยเฉพาะในวาระสุดท้ายของชีวิต มนุษย์ไม่ได้ต้องการเพียงแค่การเยียวยาทางกายเท่านั้น การเยียวยาทางจิตใจก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เมื่อผู้ป่วยมีใจสงบ ยอมรับความตายได้ ก็จะหายทรมานทรมาย แม้อาการทางกายจะยากแก่การเยียวยารักษาได้แล้วก็ตาม

การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายในโรงพยาบาล ยิ่งต้องการการเยียวยาและเตรียมความพร้อมทางด้านจิตใจมาก เพราะกลไกของระบบสุขภาพมักไม่สามารถรองรับความต้องการดังกล่าวได้ เช่นเดียวกับครอบครัว เครือญาติ คนใกล้ชิด

ที่มักไม่มีความพร้อมที่จะทำตามความปรารถนาของผู้ป่วยได้ เพราะส่วนใหญ่วนอยู่กับทำมาหากิน และใช้ชีวิตไปกับการหาความสุขจากภายนอก เมื่อถึงยามเกิดความเจ็บป่วย ต้องเผชิญกับความตายและการพลัดพรากสูญเสียอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้แล้ว จึงกระตุ้นเร้าความกลัว ความวิตกกังวล และความรู้สึกอ้างว้าง

ผู้ป่วยจึงต้องการการดูแลรักษาทางจิตใจ

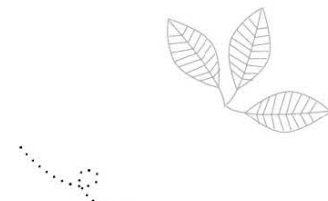
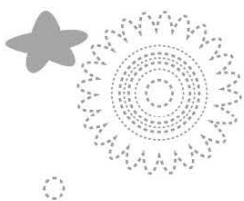

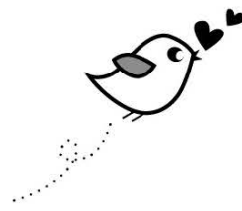
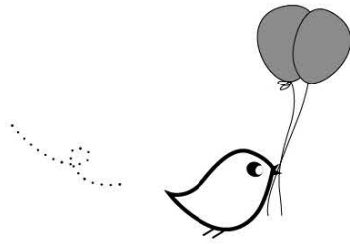
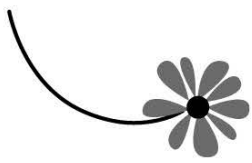
พระพุทธองค์เคยตรัสแก่ นกุลปิตา อุบาสกผู้ป่วยหนักว่า “ขอให้ท่านพิจารณาอย่างนี้ว่า เมื่อกายเรากระสับกระส่าย จิตเราจะไม่กระสับกระส่าย”

ภาวะใกล้ตายแม้เป็นภาวะวิกฤตหรือแตกสลายในทางกาย แต่เป็นโอกาสแห่งความหลุดพ้นทางจิตใจ หรือยกระดับทางจิตวิญญาณได้เช่นกัน ด้วยการช่วยเหลือเตือนสติของผู้ดูแลที่มีความรัก เห็นอกเห็นใจ มีเมตตาจิต มีความอดทนอดกลั้นที่เต็มเปี่ยม และมีสติประคับประคองใจ จะทำให้ผู้ป่วยสัมผัสและน้อมนำไปสู่ความสงบในระยะสุดท้ายของชีวิตได้

การใช้สติกำกับจึงเป็นแนวทางสำคัญของการดูแลและช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่ผู้ป่วยระยะสุดท้าย ทำให้ผู้ป่วยก้าวข้ามความเจ็บปวดทรมานทรมานไปได้

เครือข่ายพุทธิก ได้ดำเนินโครงการเผชิญความตายสงบมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อส่งเสริมให้มีแนวทางและวิธีการเผชิญความตายอย่างสงบที่สามารถนำไปปฏิบัติต่อตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมอบรม หรือการเป็นจิตอาสาดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย เป็นต้น ทำให้ผู้ดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย ญาติ อาสาสมัคร ตลอดจนบุคลากรทาง

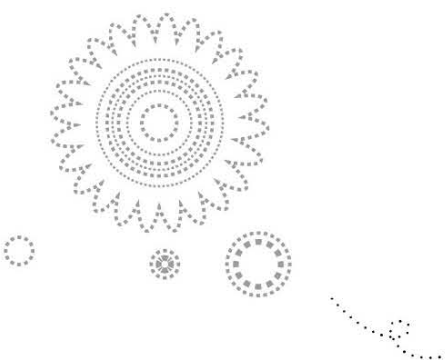

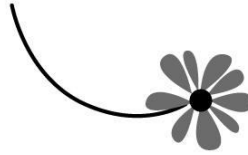

ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์เข้าใจถึงความต้องการของผู้ป่วยในการเยียวยาทางจิตใจ และการเข้าสู่วาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบ โดยมีผลพลอยได้คือ การเข้าถึงความจริงของชีวิตมากขึ้น

จากการดำเนินงานที่ผ่านมา ทำให้เครือข่ายพุทธิกาสามารถรวบรวมความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่ผู้ป่วยระยะสุดท้ายได้จำนวนหนึ่ง กับพบว่า ยังมีผู้ต้องการความช่วยเหลืออยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อย ดังมีคนโทรศัพท์เข้ามาขอคำปรึกษาในเรื่องดังกล่าวเป็นระยะๆ ตลอดหลายปีที่ผ่านมา

เครือข่ายพุทธิกาจึงริเริ่ม โครงการ “สายด่วนให้คำปรึกษาทางจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้าย” เพชฌัญญุความตายอย่างสงบ โดยการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ เพื่อช่วยให้ผู้ดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายสามารถพูดคุยเพื่อผ่อนคลายความกังวลใจ เข้าถึงความรู้เรื่องการดูแลจิตใจผู้ป่วยได้โดยสะดวก และเป็นประโยชน์ต่อการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายให้สามารถเผชิญความตายอย่างสงบได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์

พัฒนารูปแบบและคุณภาพการให้คำปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย
ระยะสุดท้ายทางด้านจิตใจ

ให้บริการ ทุกวันจันทร์ – วันศุกร์ เวลา 10.00 – 16.00 น.

โทรศัพท์ 086-0022302

โดย จิตอาสาผู้ให้คำปรึกษา โครงการเผชิญความตายอย่างสงบ เครือข่ายพุทธิกา

ที่ปรึกษา พระไพศาล วิสาโล

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ
4	5	6	7
12	13	14	
11	ทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 10.00 – 16.00 น.		
	19	20	21

สื่อเสียง และสิ่งพิมพ์ออนไลน์

ไฟล์เสียง

บทพิจารณาตายก่อนตาย โดย พระไพศาล วิสาโล (การช่วยเหลือผู้ป่วยระยะสุดท้ายด้วยวิธีแบบพุทธ – ตายดีมีสุข – บททดสอบที่สำคัญที่สุดของชีวิต) <http://budnet.org/peacefuldeath/node/51>

ก่อนอาทิตย์อัสดง โดยพระไพศาล วิสาโล และอาทิตย์ ยามเช้า (เรื่องราวในสมัยพุทธกาลจากพระไตรปิฎก ให้ข้อคิดการดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันและอยู่เหนือความตาย ตลอดจนแนวทางปฏิบัติ และวิธีการเตรียมใจพร้อมรับความตายในยามปกติและวิกฤต) <http://www.myspace.com/564409834/music/playlists/before-the-sunset-1546548>

ธรรมะสำหรับผู้ป่วย โดย พระไพศาล วิสาโล

<http://www.visalo.org/sound/dhammaSumrupPuPuay.htm>

CD เสียง MP3

นำทางสู่สุคติ เพื่อการจากไปอย่างสงบ และมีสติ * โดย พระไพศาล วิสาโล แบ่งเป็น 3 ประเภท สำหรับบุคคลทั่วไป, ผู้สนใจธรรมะ และนักปฏิบัติธรรม
โพวา ทองเลน : ภาวนาเพื่อการเยียวยา * โดย พระไพศาล วิสาโล
น้อมนำเพื่อการผ่อนคลาย มี 3 ตอน* โดย เจนจิรา โลชา (บทภาวนาเพื่อการผ่อนคลาย ในบรรยากาศสงบ คลอดด้วยเสียงดนตรี)

1. อ้อมกอดแม่ <http://budnet.org/peacefuldeath/node/150>
2. สู่สายน้า <http://soundcloud.com/peacefuldeath/track-2>
3. พริ้วตามลม <http://soundcloud.com/peacefuldeath2011/track>